

Robuste børn og unge
I en verden i opbrud

september 2017

Per Schultz Jørgensen

Hvad er robusthed?

- Robusthed er et godt gammeldags ord for hårdfør, stærk og kraftig.
- Det har latinsk afstamning – *robustus* – afledt af *robus*, der betyder styrke
- I dag henviser det på det personlige område til en vis modstandskraft, udholdenhed, målrettethed, ansvarsfølelse
- Altså positive karaktertræk

Også et tvetydigt begreb

- Det kan blive brugt til at presse mennesker
- Yde mere og mere
- Gå ud over deres bæreevne
- Blive udnyttet
- Et præstationsræs
- 12-talspigerne
- *Hamsterhjulet*
- Derfor nødvendig kritisk holdning

Det er oppe i tiden

- Skolelederen: *De er urolige, ukoncentrerede, kan ikke høre på en fælles historie, har svært ved at indgå i et fællesskab, de kan ikke udsætte deres egne behov, sætte sig selv til side.*
- Forældre der fortæller om deres børns *følsomhed, ængstelse, sociale tilbagetrækning*
- Rasmus(11 år), der er konkurrenceorienteret , men bryder helt sammen, når han taber.

En pædagogisk-filosofisk refleksion

- Ove Korsgaard: *Vi nærmer os enden på den formålsløse læringsperiode*
- Efter i et kvart århundrede at have fokuseret mere på resultater end på formål, er den pædagogiske verden, på vej til at genopdage gammeldags begreber som opdragelse, dyder og karakterdannelse
- Nu svinger pendulet mod, at der er brug for at give eleverne samarbejdsevner og den rette kritisk-analytiske tilgang til stoffet
- Hvor 1990'ernes børneopdragelses-bestseller var Jesper Juuls "Det kompetente barn", er der i dag et stort publikum til professor Per Schultz Jørgensens "Styrk dit barns karakter" og "Robuste børn".

”Jeg er en helt normal 17-årig på lykkepiller”

- Johanne er 17 år, klarer sig godt i gymnasiet, er vellidt, har ”et godt selvværd” og har en fantastisk familie
- Fik i 1. g. en moderat depression, angstanfald, nedtrykthed og koncentrationsbesvær og trak sig mere og mere tilbage i sig selv
- *.. til sidst gik jeg næsten ikke i skole længere*
- Fik lykkepiller og er nu i 2.g. stadig i behandling

Politiken, 19. februar 2017

Johannes forklaring

- ”Unge presses fra alle sider. Vi ved godt, hvad samfundets officielle opskrift på succes er: vi skal have et højt snit og en uddannelse. Samtidig skal gymnasiet være de fedeste år i dit liv, hvor du fester og prøver nye grænser af.
- Og vi må ikke glemme det ”perfekte jeg”, du skal opretholde online. Jeg tror, vi unge ikke når at indse, hvad der egentlig har værdi for os. Og jeg bebrejder os faktisk ikke, for hvornår f..... skulle vi have tid til det i vores travle hverdag?
- Desværre betyder det for mange unge, inkl. mig selv, at vi skal helt ned i kulkælderen, før vi faktisk finder det, vi har brug for.
- Jeg tror heldigvis på, at det er ved at ændre sig... at vi vil blive bedre til at snakke om tabuerne og vise nederlagene.

Sårbarhed

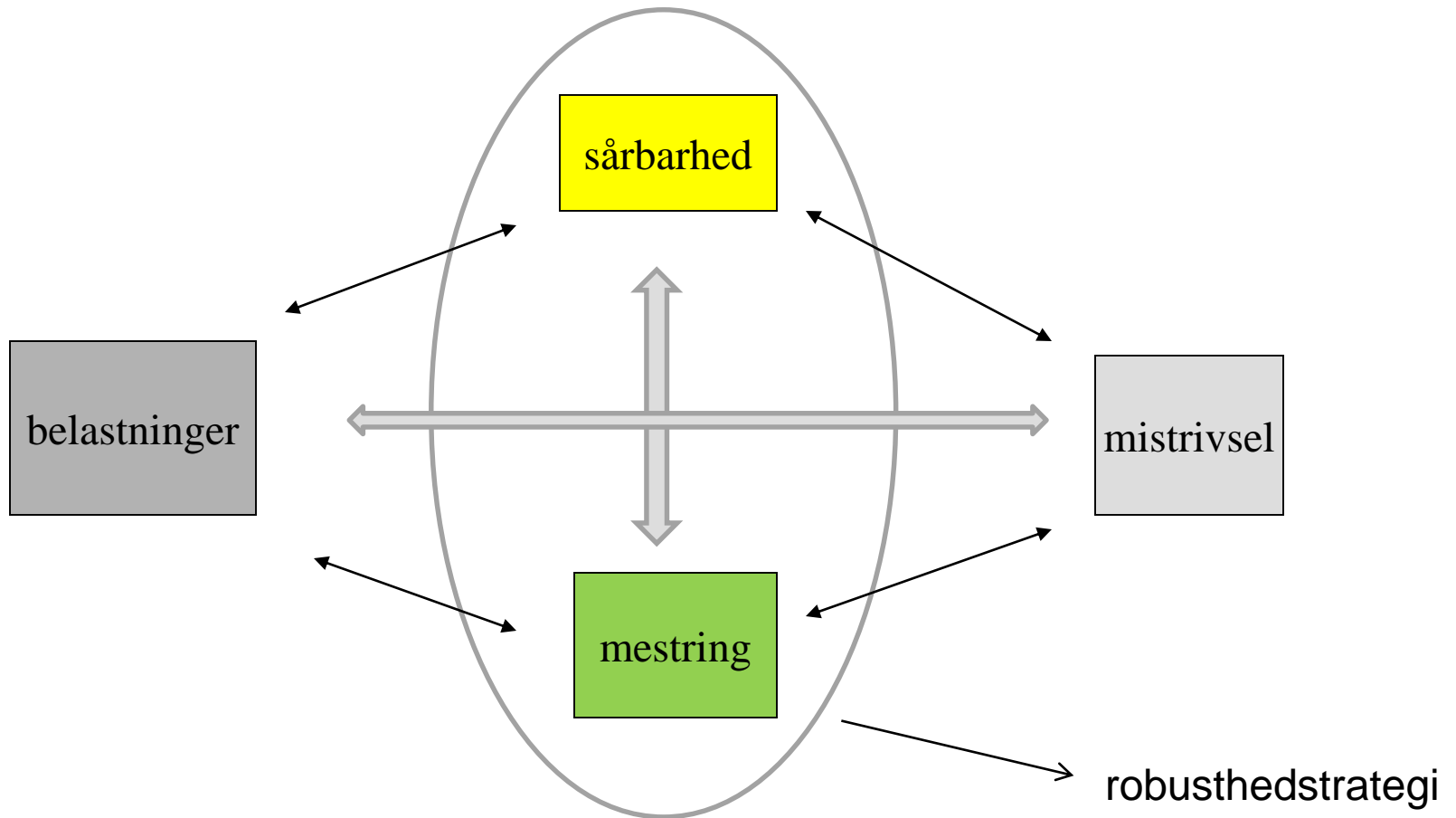
- Som hverdagsbegreb handler det om
- sensitivitet, *at føle sig ramt*,
- ængstelse, selvsikkerhed, tilbagetrækning
- *Særligt sensitiv*: stor følsomhed
- Altid en balance mellem vores følelsesmæssige oplevelse
- Og vores evne til at handle, beskytte os selv

Robust og sårbar

- Derfor skal robusthed altid ses i forhold til sårbarhed
- Til at kende sine grænser
- Til at kunne sige fra
- Gøre modstand
- Protestere

- *Forandringsstrategier*

Risikomodel

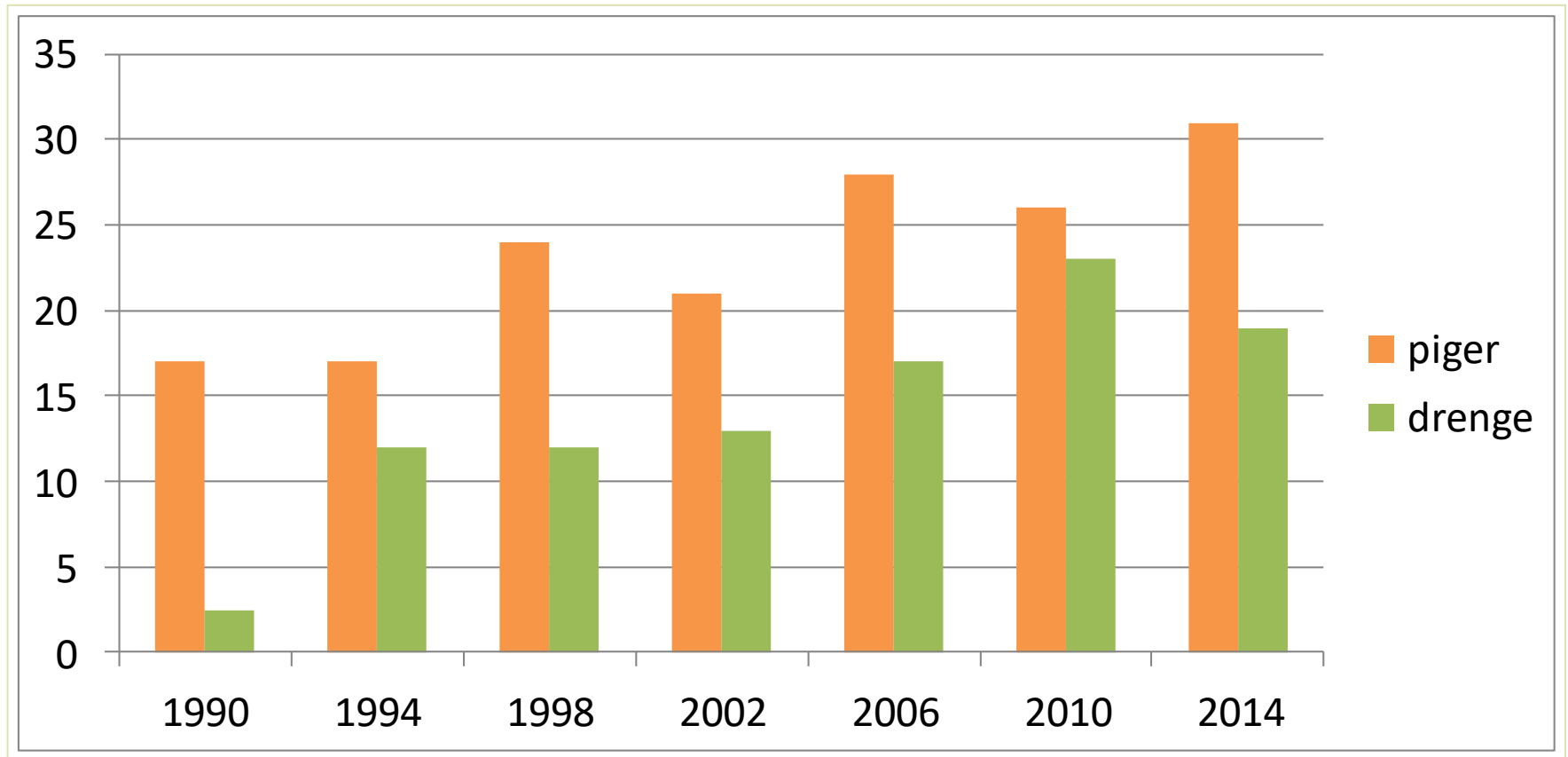

Robusthed er et nøglebegreb

- Fordi mange giver op
- Får symptomer
- Stress
- Føler at deres verden braser sammen
- Skal have psykologhjælp
- Føler sig deprimeret

- Men hvorfor?

15 årige, symptomer dagligt

Opbrudssamfundet

- *De store paraplyer er borte*
- Det individualiserede samfund
- Den enkelte skal klare sig selv
- Nye krav om kompetence
- Og især nye krav om selvstændighed
- Det er også en ny familie
- Og en ny opdragelse

Opskrivning af subjektivitet

- Jeg føler
- Jeg tænker meget på mig selv
- Er jeg god nok?
- Slår jeg til, får jeg anerkendelse
- *Selvkredsen*
- *Spørgsmålet om kontrol*
- *Angsten for tab af kontrol*

Selvdisciplin?

- Naomi Katznelson, Center for ungdomsforskning
- Mange unge kæmper med selvdisciplin – andre har for meget af den
- *”Vi kan se behovet for at selvmotivere sig bliver større, men ingen kan byde ind med, hvordan man lærer unge at motivere sig selv og disciplinere sig. Det er en stor opgave for uddannelsessystemet fremover: hvordan fremmer vi det?”*

(Politiken, 2013)

Hvordan styrker man så børns karakterdannelse – helt konkret?

- Det korte svar – fire ting:
 1. fastholde normer og rammer
 2. inddrage børn og hjælpe dem til at blive bevidste om dem og få ejerskab
 3. fokusere på processen – mere end resultatet
 4. Nærvær – og selv at tage del i processen
- Men hvor ligger processen?

En ydre struktur bliver indre

- Karakterdannelse handler om *at drage op* til værdier og normer
- *Internalisering*
- Fernando Savater: *Mod til at opdrage*
- Lev Vygotsky: *Der er ikke en indre struktur, der ikke først var en ydre struktur*

- *Men hvad er den indre struktur?*

Moderne teorier

- Jeg-styrke
- Modstandskraft
- Selvkontrol

- Det handler om selvet
- Og relationen til andre

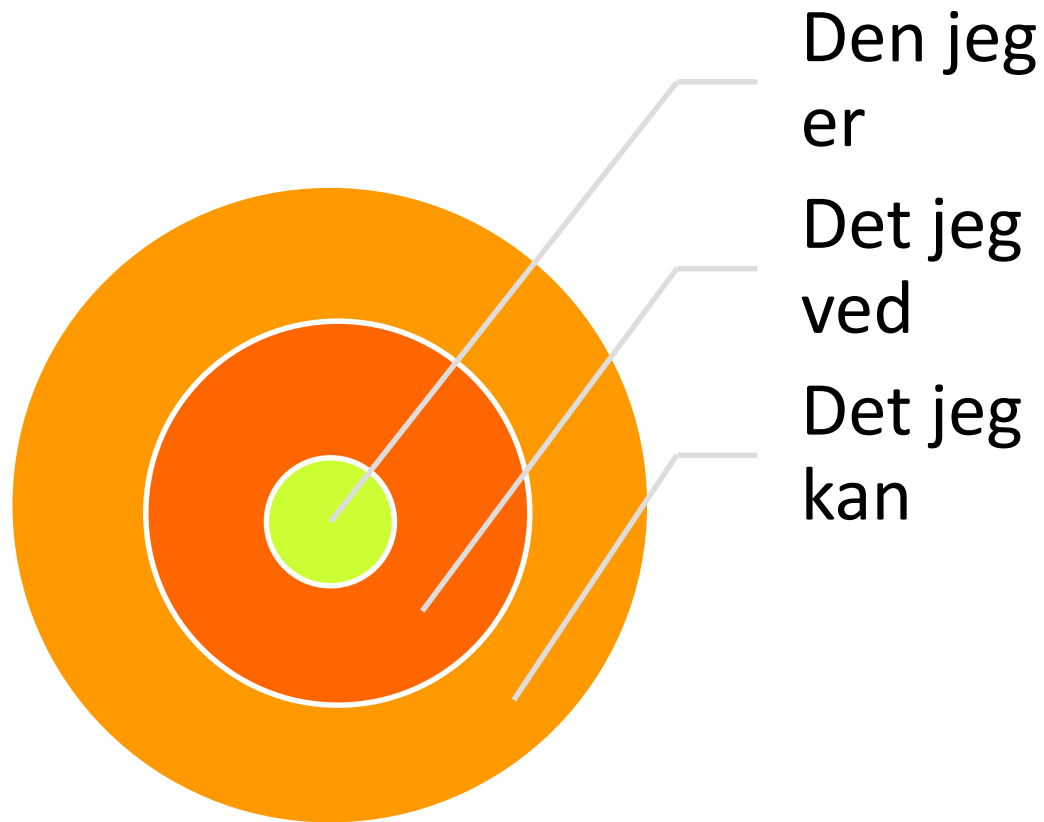
En undersøgelse fra New Zealand

- 1037 børn født i Dunedin 1972-73
- Fulgt til de blev 32 år
- Graden af selvkontrol i barndommen 3-11 år
- Forudsiger sundhed, uddannelse, karriere, kriminalitet, misbrug
- Selvkontrol er en selvstændig faktor
- Men hvad er selvkontrol?

Selvet er som et æble

Hvad er lagene i selvet?

Søren Kierkegaard har ret

- Selvet vokser ud af treklangen krop - psyke og ånd
- *”Mennesket er en syntese af det sjælelige og det legemlige. Men en syntese er utænkelig, når de tvende ikke enes i det tredje. Dette tredje er ånden”.*
- vi gør ånden og ”sjælen” hjemløs
- Derfor får mange børn og unge ”ondt i sjælen”

To vigtige jeg-funktioner

- Eksekutive funktioner: det man kan, det man gør, handlinger, adfærd
- Integrative funktioner: sammenhæng, perspektiv, målrettethed, værdier, mening
- Robusthed skabes i måden de to funktioner hænger sammen på

Robusthedsstrategier

- Mestring
- Mentalisering
- Hjælpeløshed
- Hamsterhjul: præstationsorientering

Moderne træk i robusthed

- Vedholdenhed
- Selvstændighed
- Kende sine grænser og kunne sige fra
- Samvittighedsfuldhed
- Social empati
- En indre målestok
- selvkontrol

Vigtige principper frem mod robusthed

- tætte sociale relationer
 - Ydre troværdige normer
 - Børns og unges inddragelse i beslutningerne
 - Arbejde med processen
-
- Hvor ligger processen?

Processen

- At tage del i et menneskes oplevede verden
- *processen*
- *Drengen der har været i Zoo med sin far*
- *To pædagogholdninger*
- *At gå over broen*
- Tage del i den, spørge til den, udvikle den: give ny erkendelse
- Det kræver nærvær

Processen kan være flere ting

- *Spejling af barnets indre tilstand*
- "Du er træt, det har også været en lang dag, kom nu her, så hjælper jeg dig af med tøjet"
- *Jeg-støtte*
- "Nu begynder du bare på oprydningen – jeg ser ned til dig om tre minutter"
- *Spørgsmål*
- "Din stil er virkelig idérig – hvordan fik du fat på at interviewe borgmesteren?"

Er der veje ud af problemet?

- Opdragelsens nødvendighed
- Institutioner med vægt på sociale normer
- Tænke kvalificering bredere end faglighed
- Skolekulturen
- Børns inddragelse
- Vægt på processen og relationsarbejde
- Forældreinddragelse

Karakterdannelse

BROEN

TIL

PER SCHULTZ JØRGENSEN

DET

ANDET

KRISTELIGT DAGBLADS FORLAG

MENNESKE

FRA DEN FØRSTE
KONTAKT TIL DEN DYBE
SAMHØRIGHED

litteratur

- Jørgensen, P. Schultz (2014) *Styrk dit barns karakter*. Kristeligt Dagblads Forlag.
- Jørgensen, P. Schultz (2016) *Broen til det andet menneske*. Kristeligt Dagblads Forlag.
- Jørgensen, P. Schultz (2017) *Robuste Børn*. Kristeligt Dagblads forlag.
- Münster, S. (2016) *Klog er noget, man øver sig på*. Politikens Forlag.
- Rasborg, L. (2016) *Miljøterapi med børn og unge*. Akademisk Forlag.
- Tough, P. (2017) *Børns vej til Succes. Grit, nysgerrighed og karakterens kræfter*. Dafolo